

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. Quit dies Festi? A quo Instituti? Et quid in iis fieri Præcipiatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO TERTIA.

De Reverentia debita Festis & Locis Sacris. Item de Decimis Primitiis & Oblationibus.

QUÆSTIO I.

*Quid dies Festi? A quo instituti?
Et quid in iis fieri Præcipiatur?*

1.
*Quid dies
festi & uno
de sic dicti.*

DIES Festi veteribus Romanis erant, in quibus vel sacrificia Diis offerebantur, seu victimæ feriebantur, vel ludi in honorem Deorum instituebantur, vel ferriæ agebantur. Unde quidam festum à feriis, quas olim festas dictas contempserunt, derivant, aliis aliunde ipsum derivantibus. Christianis verò dies illi nuncupantur festi, qui in honorem alicujus Sancti, vel divini mysterii rememorationem ab Ecclesia sunt divino cultui mancipati. Inter illos jure antiquitatis primum locum obtinet dies dominicus ab Apostolis immediate institutus, ut Judæorum sabbato succedat, prout habet communis traditio contra paucos apud *Castro Palao de Obs. Fest. punct. 1. n. 3.* infundatè docentes illum esse jure divino institutum.

2.
*Est in Ec-
clesia pote-
stas eos in-
stituendi.*

Porrò esse in Ecclesia potestatem instituendi festa, est de fide ex perpetuo usu & traditione Ecclesiæ; aded ut non solum *Clemens, Ignatius, Iustinus & alii*, temporibus Apostolorum proximi, sed & ipse *Joannes Apostolus Apoc. 1.* meminerit dici *Dominicæ sui, inquit, in spiritu in Dominica die.* Et *Actor. 20.* *Una autem sabbati* (id est, juxta Patres, prima seu unâ die post sabbatum, quæ est dominica) *cum convenissemus ad frangendum panem.* Similiter ex antiquissimis Patribus apud *Suarez & Fillucium* constat antiquitas veterum Festorum Christi, Deiparæ, & aliorum sanctorum. Quin immo ipsi nostrates hæretici servare coguntur non solum dominicos dies, sed etiam varios alios dies festos, scilicet Nativitatis & Ascensionis Christi. Item feriam secundam Paschæ & Pentecostes, ac diem immediate sequentem Festum Nativitatis: quorum institutio provenit utique ab Ecclesia. Præterea, etsi potestati Ecclesiæ obloquantur, ipsimet tamen similem temerè usurpare conantur, instituendo & rigorosè servari præcipientes dies precum, quibus vacant à servilibus & in suis Synagogis congregantur. Sanè cum lumen naturæ dicter, Deum aliquando esse colendum, rectissimè Ecclesia determinat tempus, alioquin non satis determinatum; prout ipse Deus pro Judæis de-

*Et similem
potestatem
temerè u-
surpantibus.*

terminaverat sabbatum & quædam alia festa, quibus postmodum nonnullæ aliæ solemnitates adjunctæ sunt, ut patet ex *Espher. 8. & 1. Machabæorum. 1.*

Potestas tamen hæc non competit Principibus secularibus: etsi olim Imperatores nonnulla circa festorum observantiam instituisse legantur per Ecclesiæ tolerantiam, quæ tamèn non obligabant independentè ab Ecclesiæ consensu. Competit itaque tum Pontifici respectu totius Ecclesiæ: tum etiam Episcopis respectu suarum diocesium, ut habet perpetuus Ecclesiæ usus. Debet tamen quoad Episcopos accedere consensus cleri & saltem tacitus populi, juxta c. *Conquestus de Ferris*: etsi, usu multis in locis introducto, sufficiat consensus cleri, & ad festorum abrogationem solius Episcopi voluntas sufficiat.

An autem hæc Episcoporum potestas etiam extendatur ad institutionem festi in honorem Beati nondum canonizati, dubitatur. Affirmat *Suarez & alii*: eò quòd beatificatio in re sit quædam canonizatio; licet minori apparatu celebrata. Negat *Sanchez, & Azorius & alii*, quos citat & sequitur *Diana P. 3. Tract. 5. Resol. 9.* quibus favet praxis, ut apud ipsum *Diana* videre est.

Porrò ad observantiam festi, ab Episcopo cum consensu cleri & populi instituti, tenentur etiam regulares exempti. Secus est, per se loquendo, juxta *Rodriguez & Layan* de festo, ad quod populus se adstrinxit voto per Episcopum approbato: quamvis per accidens propter scandalum possent obligari ad se exterius conformandum.

Quid circa festorum introductionem possit consuetudo, petendum est ex dictis *Tract. de Legibus disp. 3. Quæst. 6.* eatenus enim consuetudo festum introducere potest, quatenus habet vim legis, hæc autem quomodo & quando fiat, ex citato loco lumendum est. Interim videri potest *Bassani in suppl. V. Festum 1. n. 3. & seqq.*

Incipiunt festa à media nocte & terminantur in sequenti media nocte, ut patet ex usu Ecclesiæ Romanæ, quæ teste *Suarez* per totam ferè Europam invaluit, etsi alibi possit esse consuetudo, & c. 1. de *Ferriis & c. 1. de consecrat. dist. 3.* potius dicatur dominicam esse celebrandam à vespere in vespere. Immo congruè institui posset festus dies colendus solum usque ad meridiem.

Præp-

Non compe-
tit illa prin-
cipibus sa-
cularibus:

Sed Pontifi-
ci respectu
totius Ec-
clesiæ & E-
piscopis re-
spectu su-
arum Dio-
cesum.

4.
Quid hic
possit quoad
instituti-
onem festi in
honorem
sancti non
canonizati.

5.
Ad festum
Episcopale
institui re-
quiritur rei
liciti et
iusti.

6.
Quid circa
festorum in-
troductionem
valeat con-
suetudo, re-
mittitur.

7.
Durant fe-
sta à media
nocte in me-
diam noctem.

Etsi aliter
per consue-
tudinam
fieri queat.

QUESTIO II.

De Operibus, tum Servilibus, tum Liberalibus, in die Festo prohibitis.

8. Præceptum festorum partim est affirmativum, partim est negativum.

Et contentum solum præcipit auditionem Missæ.

9. Non concionum.

Explicatur Tridentinum.

Ad quam non etiam tenentur parochi.

Præceptum festorum, partim est affirmativum, quatenus præcipit aliquid fieri, scilicet Missam audire, de qua in materia de sacrificio Missæ: partim negativum, quatenus aliquid fieri prohibet. De eo ut affirmativo hæc Quæst. agemus, de eodem quatenus negativo Quæst. seq. audiri.

Præter auditionem Missæ nihil jure divino vel Ecclesiastico præcipitur fieri in die festo, ut patet ex usu & sensu communi fidelium. Unde audiendus non est Pontificus disp. 29. n. 30. docens, quemlibet diebus festis ad actum fidei, spei & charitatis obligari. Similiter Marchan. a nobis relat. & refutatus in materia de sacramentis Tract. 3. disp. 8. n. 223. docens cum, qui Missam non audit in die dominica, teneri Deum speciali aliquo cultu colere.

Cum majori apparentia potest moveri difficultas de concione, de qua Tridentinum sess. 24. c. 4. ait: *moneat Episcopus populum diligenter, unusquemque teneri parochia sua interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Verum non loquitur de rigorosa obligatione juris positivi: tum quia id satis indicant verba, ubi commode id fieri potest; tum quia non determinat tempus & dies audiendi concionem; tum quia Doctores & fideles communiter tempore Tridentini usque nunc rigorosam obligationem istis verbis contineri non intellexerunt. Tum quia ipsum Tridentinum sess. 22. in Decreto de observandis in Missa ad Episcopos, ait: *moneant (nota hoc verbum) populum, ut frequenter ad suas parochias, saltem diebus dominicis & majoribus festis, accedant.* Tum quia pastores non tenentur rigido præcepto singulis diebus festis concionari, ut patet ex usu: ergo nec populus concioni interesse. Videtur quidem Trident. sess. 5. c. 2. & sess. 24. c. 4. præcipere, ut saltem dominicis & solemnibus diebus festis prædicent; non tamen censentur ad culpam gravem obligare, nisi dilatio sit nimia. Ita Suarez, Bonacina & Alii. Explicat autem Suarez locum Tridentini objectum de obligatione charitatis, quâ quisque tenetur sibi providere de scientia necessaria ad salutem & completionem mandatorum Dei. Nominatur verò parochia, gratiâ exempli ordinarii, eoque ubique etiam in pagis sit aliqua parochia, & per se ibi ex officio debeant fieri instructiones.

PER præceptum de colendo die festo, quatenus est negativum, prohibentur fieri opera servilia & nonnulla liberalia, idque sub gravi peccato ex genere suo, nisi excuset levitas materia, ut habet communis sensus Doctorum & Fidelium. Quænam autem censeatur gravis materia, dissentient Doctores. Suarez putat relinquendum juris prudentis, attentâ qualitate operis. Quod si sit valde servile, putat Bonacina, sufficere unam horam: Filiucius duas: Alii adhuc majus tempus statuunt.

Opera autem servilia sunt, fodere, luere, & similia: quæ sic vocantur, quòd proprie & per se servis competant. Dicuntur etiam mechanica quòd per artes mechanicas dirigantur. Distinguuntur ab operibus liberalibus, quòd hæc non habeant effectum materiale & corporeum, vel si habeant, is principaliter ordinetur ad animum excitandum vel instruendum: mechanica autem respiciant effectus corporeos & in corporis commodum proximè cedentes, v. g. domum, vestimentum &c. Unde labor, diurnitas aut fatigatio non facit opus esse servile, quòd alioquin tale non esset; ut patet in studio, oratione, concionibus diu protractis cum magna fatigatione. Similiter nec intentio lucri, quæ operi extrinseca est, ut patet in professione philosophiæ ob stipendium. Ecclesia itaque simpliciter prohibet opera in se servilia non attendens extrinsecam attentionem operantis.

Hinc scribere, cum sit locutio quedam permanens ex se ordinata ad instructionem mentis propriæ vel aliæ, velut opus liberale non est prohibitum die festo, idque juxta Doctores communis, etsi fiat ob mercedem: quia equidem est liberale. Idque verum est, etsi scribens non intelligat, quæ scribit: hoc enim per accidens est, nec mutat naturam operis, illudve servile facit; ut neque locutionem, etsi loquens non intelligat, quæ dicit.

Idem probabilius est de transcriptione, etsi fiat ex officio & pacta mercede, prout fit à notariis & scribis: transcribere enim est verè scribere, estque impertinens ad naturam scriptionis, utrum scribens ex se, vel alio, quem auribus percipit, dictante, vel (quod fit in transcriptione) aliam chartam oculo inspiciente, scribat.

Petes, an pingere & imprimere characteres sit opus servile prohibitum in die festo? Resp. aff. Primum patet probatur: quia pingere respicit opus sensibile, & externum arte-

10. Partim est negativum & contentum inhihet opera servilia & quadam liberalia.

Idque sub gravi supposita materia gravioritate, & que sit talis.

11. Quæ dicuntur opera servilia, & que liberalia.

12. Hinc scribere non est servile.

Etsi ob mercedem fiat. Vnde scribens non intelligat.

13. Idem est de transcriptione.

14. Pingere autem servile est.